SCIPII GENTILIS
Solymeidos
LIBRI DVO PRIORES
DE
TORQVATI TASSI
Italicis expreſsi.

LONDINI
Apud Iohannem Wolfium.
1584.

DE TASSO.

MVtis abditus, ac nigris tenebris,
In quas præcipitem dedêre cæci
Infans Lydius, Antÿque Diua,
Britannos tamen vltimos & Indos
Torquatus Solymis ciet Camœnis,
Et liber volat aureæ per orbem
Gloriæ ſibi remigante penna.
Omnes vicerat hactenus poetas
Thuſcos, Auſonioſque, Doricoſque:
Ipſas nunc tenebras, Deoſque vincit.

S. G.

POETIS ITALIS.

HAec ego Tyrrhenis nuper modò cognita Muſis
Vrbi Quiritum carmina
Induxi: licet vrbe procul ſeptem arua Trionis
Picenus hoſpes accolam.
Hic vbi fert niueos Tameſis ſub cærula cycnos
Thoriſque paſcit herbidis
Riparum, atque nouum pelagi lauit Ilion æſtu
Fontem refuſus ad ſuum.
Et mea me quamuis terreret quattuor ætas
Luſtris adulta lubricis:
Quamuis Cæſareæ ſtudia in contraria leges
Pectus vocarent tunc meum.
Ipſe tamen monitis iſthæc aggreſſus amicis
Patriſque chari iuſſibus,
Parua quidem, verum & paucis ſub lumina vitæ
Excluſa ſolibus fero.
At vos, Italiæ ſacras qui vatibus auras
Cælo beato carpitis,
Hunc precor externas vatem deferte per oras
Canis loquendum ſæculis:
Quem Maro, ab Elyſia ſurgat ſi valle, Latinis
Donaret auribus libens.

SCIPII GENTILIS SOLYMEIDOS

LIBER PRIMVS

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

ARma ducemque cano, Solymæ qui primus in oris
Æterni tumulum regis, monumentaque fecit
Libera: multum ille & dextra molitus, & arte:
Multa quoque & magni paſſus ſub pondere facti.
Obſtitit hic horrens fruſtra Cocytus, & omnis
Mixta Aſiæ, Libyæque manus: namque optimus illi
Fauit, & incerta ſocios regione vagantes
Sancta ſuos, hominum genitor, ſub ſigna coëgit.
O tu, quæ falſis non vnquam Heliconis in antris
Aurea labenti circumdas tempora lauro:
Sed cœlo in magno choreis immixta beatis
Siderea frontem fulges innexa coronâ
Æternum: tu Muſa meæ nunc influe menti,
Tu liquidam indulge vocem: tuque optima Virgo
Da mihi, da veniam facilis, ſi vera nitenti
Ornatu intexam fingens, alijſque pererrans
Delitijs ſpargam, atque tuis. nam ſenſibus omnes
Scis homines, ſcis Diua illuc illabier imis,
Blandus vbi plures fundat per dicta lepores
Parnaſſus, mollique inſperſum carmine verum
Allexiſſe ſui fugiens ſe vulgus amore.
Vt, dare cum puero latices conantur amaros
Abſynthi, flauo contingunt pocula circum

Oras melle prius. tætrum bibit ille liquorem
Interea, & tali deceptus fraude valeſcit.
Tuque adeo præſtans animis ALFONSE, *furentis*
Qui me Fortunæ dilatum ſubtrahis orbi:
Qui placidos aperis portus mihi, dum vagus alto
Errarem, & ſcopulos inter iactarer, & vndas
Pene hauſtus. tibi quas voto ceu ſupplice quondam
Sacraui, læto chartas en accipe vultu.
Forſan tempus erit, tua cum facta inclyta bello
Quæ nunc attigerim tantum, maioribus auſim
Auſpicijs veri præſaga condere lingua.
Atque equidem merito fiet (ſi tempore gentem
Vllo hominum regis florentem pace videri
Contingat: ratibuſque & equis adnixa ſuperbis.
Immiti ſtudeat prædam diuellere Thraci
Iniuſtam, ingentem) vt terræ tibi ſceptra, vel alti
Si velis, imperium cedat maris. ergo age noſtris
Carminibus vacuas præbe nunc æmulus aures
Gofredi, & bellis nunc primum aſſueſce futuris.
Iam ſextum referens annum ſe Mundus agebat,
Heſperius poſtquam ſummis conatibus inſtans
Appulit Eois per pontum exercitus oris.
Iamque manu Nicæam Aſiæ, centumque potentem
Antiochi, furtum belli, cum turribus vrbem
Ceperat: atque vna Perſarum hic cæde phalanges
Strauerat innumeras victor, domitamque premebat
Antadaron, placidique dehinc noua tempora veris
Spectabat. Ver pæne aderat, pluuioſaque brumæ

Nubila

Nubila deſierant armis aſſerre quietem:
Cum pater æternus ſolio, quod parte refulget
Lucidiore poli, & quantum ſuper intima Ditis
Atria ſiderei ſurgunt templa aurea cœli:
Tantum illud celſis extat ſublimius aſtris:
Omnia prona ſimul vidit, quæ maximus orbis
Continet, & Syriæ defixit lumina terris.
Atque hic Europæ proceres adſpexit, & illo
Quo curas hominum viſu ſpeculatur opacas,
Gofredum intuitus ſancta de ſede Tirannos
Deijcere, & Solymæ regno telluris auentem:
Immotaque fide, ac diuino numine plenum
Nil mortale ſuo verſare in pectore ſenſit:
Non ſceptris, non illum opibus, nec honore moueri.
Contra autem humanis intentum faſtibus eſſe
Baldonium videt, ac populis inhiare ſubactis.
Inuiſaſque ſibi Tancreden luminis auras
Ducere. ſic vani ſtimulis agitatur amoris.
At Calabrûm qui vrbes, & Iapygis arua regebat
Boemundus, dictæ Antiochi de nomine gentis
Alta nouo cernit moliri exordia regno.
Hîc leges, ſanctiſque bonas cum moribus artes
Inſtituit, veri cultus hic Numinis optat
Inſerere: hac hæret cura defixus in vna.
Cernit & ingentis bello feruere Rinalti
Ingenium, ſegnemque animos odiſſe quietem.
Non illum imperio, non illum ducier auro,
Sed laudum ardenti vaſtaque cupidine ferri

Conſpicit: & Guelfi totum dicentis ab ore
Pendere, ac veterum legere hinc exempla parentum.
Verum vbi iam cunctos hominum Rex altus Olympi
Peruidit cæca merſos caligine ſenſus:
Tunc vnum aligeri ſplendenti ex agminis ora
Ad ſeſe vocat, in primis qui pluribus ibat
Alter. quique animas inter meliora ſequentes
Nuntius atque Deum, cœli decreta ſub auras
Fert gratus, cœloque refert mortalia vota,
Vota, preceſque pias, & puri pectoris ignem.
Huic Deus. o animi interpres fidiſſime noſtri
Vade age, Gofredo Syrijs mea maxima regnis
Dicta fer, & iuſſis cunctantem mollibus imple.
Nam quæ tanta mora eſt? quid tempus bella ſub iſtud
Arcibus auxilium Solymis latura reſidunt?
Cogat concilio proceres, tantoque ſedentes
Excitet inſtigans operi, quo ſummus in aſtris
Ecce meis ductor legitur mihi: mox quoque terris
Ingenti clamore virûm, plauſuque legetur.
Dixerat. ille Dei imperio parere parabat.
Et prius inuiſam multo nunc aëre formam
Veſtit agens circum, atque oculis mortalibus aptam
Reddit: & humanos artus, humanaque fingens
Lumina purpureo diuûm ſimul afflat honore.
Ac medius iuuenemque inter, puerumque locatus
Exornat flauos radianti vertice crines.
Tum demum longas humeris fulgentibus alas
Induit, immenſum celeres, quas candida texit

Pluma:

Pluma: ſed extremas ambit color aureus oras.
Quæ ſublimem illum, nubes dum tranat & Euros,
Tellurem ſuper & pelagi vada cærula portant.
Atque ita compoſitus, viſamque allapſus Idumen
Cernit odorata Libani iuga conſita cedro.
Hîc paribus nitens cæleſtis nuntius alis
Conſtitit: hinc toto ſe corpore in æquora præceps
Miſit agri Syrij. roſeo iam gurgite Phœbus
Surgebat, medium liquidis caput abditus vndis:
Iamque Deo matutinus fundebat amicas
Goſredus de more preces: cum flammeus olli
Ales ab Eoo veniens apparuit ortu,
Tempore par ſoli, ſed ſolis lumine maior.
Tunc ait. En ſacro Goſrede en vtile bello
Tempus adeſt. quæ vos miſeram mora tanta Sionem
Ire vetat? Solymoque hoſtem depellere têmplo?
Concilio tu coge duces, ſanctique laboris
Languentes ad finem animos tuus incitet ardor.
Te Deus ipſe ducem ductorum lêgit: & illi
Ad tua ſe proni ſubmittent ſceptra volentes.
Hæc tibi ferre Deûm genitor me iuſſit Olympo,
Arcanamque ſuo mentem tibi nomine pando.
O quas nunc primum deuicto ex hoſte coronas
Te ſperare decet! quantas te voluere curas
Commiſſæ ſub mole manus! dein talia fatus
Ad ſuperos, atque alta volans euanuit aſtra.
Reſtitit attonitus dictis, offuſaque tantis
Lumina deiecit radijs Goſredus, & hæſit.

Verum vbi mens valido primum releuata ſtupore eſt
Atque agitat ſecum ipſa. Quis? & quo numine mundi
Actus ad ima fuit? quæ verba ſibi auribus hauſta?
Si prius optabat, nunc vero flagrat amore
Finem imponendi bello, quo lectus in omnes
Ductor erit, cogente Deo: non culmine tanto
Elatus populari animus quià turgeat aura.
Sed, uelut vberior flamma confuſa fauilla eſt,
Sic menti coniuncta Dei mens illius ardet
Arma volens. Ergo ſocios inuitat, vt illo
Diſperſi non longe loco ſtationis in vnum
Conueniant. addit pueros, additque tabellas
Aßiduo, monitiſque preces immiſcet honeſtis.
Et quicquid generis memores ad ſe allicit alti,
Impellitque viros, virtutiſque excitat ignes
Sopitæ, nunc ingenio primum ille videtur
Inueniſſe ſuo: & verbis adeo ornat, vt idem
Vimque voluptatemque animis inſtillet eundi.
Conuenêre duces, quos cætera turba ſequuta eſt:
Et ſolus Calabræ princeps hîc defuit oræ.
Pars extra muros, campoque tetendit aperto:
Antadarus partem tectis, gremioque recepit.
Militiæ vero proceres (o magne Senatus)
Solenni coiêre die. quos maximus inter
Aſpectu his infit Gofredus, & ore ſonoro.
Ductores superûm regis, quos ille legendo
Antiquas voluit Fidei ſarcire ruinas,

Armaque ſecuros inter, terræque mariſque
Deduxit, rexitque dolos pater: vnde tot illi
Tam paruo ſpatio bellantes egimus oras
Sub iuga, cumque ſuo late radiantia ſigna
Nomine per domitas tulimus victricia gentes:
Non equidem (niſi mens adeo me credula fallit)
Et dulces natos, & patria liquimus arua:
Nec pelagi infidi vitam commiſimus vndis
Longinquum aggreſſi bellum: vt per clara virorum
Ora breui, vulgique ſono veheremur inani:
Barbaricæue ſinu terræ potiremur & auro:
Præmia nam tanto parua, atque anguſta labori
Fixa forent, fruſtraque ſuo cum ſanguine vita
Prodita. Sed finis noſtris hic mentibus hæſit,
Quem peterent, claræ muros arcemque Sionis
Expugnare, iugumque piæ ceruicibus vrbis
Deijcere, ac Solymis regnum componere terris,
Securas habeat Pietas vbi candida ſedes.
Nec quiſquam impediat, quo non veſtigia ſummi
Regis, & ingentem tumulum pius hoſpes adoret:
Votaque de niueo ſuſpendat marmore templi.
Ergo quodcunque hûc geſtum fuit vſque, periclo
Magnum eſt, cura etiam maius: ſed laudis honore
Paruum, ſine nihil; ſi alio ſeſe impete vertant
Noſtra loco, aut alijs ſedeant regionibus arma.
Nam quid profuerit totam ſub ſigna coactam
Europam? atque Aſiæ flammam ſparſiſſe per vrbes?

Si non

Si non regnorum moles conſtructa, ſed ingens
Excidium tantos bellorum exceperit æſtus.
Non ſtruit ille autem, humana ſub mole locare
Qui velit imperium, paucos vbi patrius ipſi
Conciliat locus, aut alia de parte fideles
Relligio, innumeris circum vallata prophanis:
Atque vbi ſpes omnis Graiûm præciſa virorum eſt,
Et procul Heſperius terrarum diſsitus orbis
Haud vllam promittit opem. trahit ille ruinam
Verius, vnde caput ſtagnis demerſus Auernis
Quem ſtruxit, tumulo iaceat. tot millia gentis
Abdaridum, tot Perſæ acies, atque inclyta rerum
Vrbs fama, quam ingens Syria diſcludit Orontes:
Non opus id noſtrum, ſed cæli dona fuère,
Sed triplex eſt parta modis victoria miris.
Hæc ſi, quam clemens horum dator, atque Deûm rex,
Inſtituit, deflexa alium vertamus ad vſum:
Ne repetat. vereor: ne noſtri hæc didita claro
Terris fama ſono, cunctis nunc fabula fiat
Gentibus, & populis quondam ridenda futuris.
Ne vero, ne quiſquam vſu diſpergere tali
Munera tanta velit: ſed qui alta exordia ſumpſit,
Huic filo deducta pari cum fine ſequatur
Tela ſuo, hic magnis operum reſpondeat orſis.
Nunc cum tuta via eſt, nulliſque obſepta locorum
Obijcibus, nunc cum tempeſtas euocat anni,
Quid ſtamus? quid non Solymæa ad mœnia curſu
Tendimus? vna manet noſtris hæc meta triumphis.

O ſocij, o proceres ego vos hîc teſtor (at ipſas
Has voces ventura virûm, & preſentia noſcent
Secula, nunc magni noſcunt etiam agmina coeli)
Aduenit tempus coeptis ingenibus aptum.
Effluet hoc celeri lapſum pede, ſi mora noſtrum
Vlla retardet iter: vertet certiſſima rerum
Se facies, vertent animi. præſaga mihi mens
Porro ait: in Solymos lentis ſi paſſibus itis,
Mittet Idumæo Pharius ſocia arma Tyranno.
Dixit: & arrectæ fremuerunt numine mentes.
At Petrus ſolis agitare in montibus æuum
Aſſuetus, princepsque huius conaminis author,
Tunc inter proceres priuata in ſede locatus
Surgit. Quodque modo ſuasit Goſredus, & ipſe
Conſulo, ait, veram quando nec vocis egentem
Rem noſtræ, & nota vobis ratione probauit.
Hoc ego nunc dictis vnum ſuper omnibus addo.
Si recte mecum relego, que mutua vobis
Iurgia certatim ferme iactata fuêre,
Si varios animi ſenſus, ſi languida belli
Officia, & medijs opera interrupta ſub armis:
Ex alio mihi fonte omnis litiſque, moræque
Cauſa fluit. nempe ex illa, quæ ſumma poteſtas
Nutibus in multos paribus librata recumbit.
Vnus vbi Imperij molem, faſceſque ſeueros
Non tenet, vt poenas meritis & premia reddat,
Muneraque vt iuſtis & honores partibus æquet:
Forma gubernandi multis ibi fluctibus errat.

Vos quæſo, e membris vnum componite amicis
Corpus, & his vnum præſit caput omnibus alte
Proſpiciens. vni vires, vni aurea ſceptra
Cedite, & ille gerat regis vultumque viceſque.
Deſierat ſenior. Iam quæ tu pectora! iam quos
Tu ſenſus o ſancta Dei non influis Aura!
Tu mutis olim degenti rupibus afflas
Dicta ſeni, quibus Heroum corda imprimis: & tu
Affectus animis omnes, quos cæca libido
Regnandi, vel libertas, vel gloria ſeuit,
Eruis, inſpergiſque tuos. hinc vertice celſo
Illuſtres primi Gofredum Guelfus, & vno
Vilelmus ſimul ore ducem, patremque ſalutant.
Adſensêre alij. Partes nunc illius eſſe
Debent, concilio res cernere: iuſta iubere:
Et bellum quocunque die, cui ſederit hoſti,
Inferre, & placitas victis imponere leges.
Quique pares illi fuerant, nunc iuſsibus aures,
Nunc faciles oculos mandantis nutibus aptent.
Iamque volans ſe fama virûm diffundit in ora.
Gofredus tectis ſubito progreſſus ab altis,
Militibus ſpectandus adeſt, dignuſque videtur
Hoc quo Ductores ſtatuerunt culmine rerum.
Ipſe ſalutantum voces, plauſuſque fauentum
Compoſitus placido vultu legit. atque vbi pronis
Parendi, & chari ſignis reſpondit amoris:
Imperat vt campo circum luſtranda propinquo
Aurora veniente acies ſeſe efferat omnis.

Iam liquidum ſine more diem, ſine more ſerenum
Eoo rediens Titan eduxerat orbe:
Cum caſtris miles ſub ſignis prodijt omnis
Et Phœbi radijs & luce coruſcus ahena.
Quippe pio ornatus ductori quiſque videri
Summa eſt nixus ope. Ille ampli ſtans aggere prati
Hos in equis, atque hos pedibus cernebat euntes.
Nunc age Mens annos, tacitique obliuia Lethes
Exoſa, ac rerum cuſtos, rerum ordinis author:
Illa mihi ratio valeat, qua corporis eius
Dicam acies, dicamque duces: & carmine noſtro
Splendeat illorum nigris fama eruta ſæclis.
Tu gaza, tu prome tua, quod ſentiat omnis
Diues, inextinctumque ætas. Ante omnia primi
Agmina ſe Galli campo oſtẽdere virenti.
Inſula bis geminos inter quos protulit amnes
Sequanio prætenta ſolo. germanus at illos
Regius imperijs Hugon regere ante ſolebat.
Iſque vbi conceſſit fatis, et luminis oras
Deſeruit dulces moriens: conſueta petiuit
Signa, ac cæruleo florentia lilia campo
Aurea Clotareo pubes inuicta magiſtro:
Clotareo, cui non animus, ſed regia deſunt
Nomina: ſi qua duci deſunt, illa effera dextras
Mille agit, & ſolido grauiter ſonat horrida ferro.
Quam poſt inſequitur numero non impar, & arte
Bellandi, grauibuſque armis, atque indole celſa
Indiſcretus eques, patria quem natus eadem

Rupertus fluuio princeps deduxit ab Orna.
Hinc ſua paſtores populorum inſignia ſoluunt
Bina duo. quorum hic Vilelmus fertur, at ille
Nomine Ademarus. coeli tractabat vterque
Sancta miniſteria, & Diuûm curabat honores
Pacis amans. nunc bella ferus, nunc aſpera bella
Exercet, longoſque premit ſub caſside crines.
Primus Arauſiacæ muris & finibus vrbis
Ter quinas rapuit turmas: nec ſegnius alter
Irriguis Iſaræ campis, ac monte Cemeno
Æquales numero iuuenes collegit, & armis.
Excipit hos duplici Baldonius agmine, cuius
Pars Geſſoriaco, & Morinûm naualibus vdis
Acta fuit: partem frater conceſsit: vbi omnes
Rerum vnus, procerumque datas molitur habenas.
Conſiliis bonus inde author, dextraque potenti
Carnutum vehitur princeps. hic quattuor, ille
In ſacra ſex geminas centeno milite claſſes
Bella ciet. Guelfus campo ſe proximus infert
Ingentem meritis fortunam ingentibus æquans.
Hic certo proprium per auos longoque Latinos
Ordine, & Actiacos actum genus omne parentes
Commemorat: ſed Guelfonum ſtirpi inſitus altæ
Hinc nomen ſceptrumque capit: ſuperamque regebat
Pannoniam, Rhenique amnem prope quicquid & Iſtrum
Alpicolæ Rheti, aut veteres colüere Sueui.
Verum his imperij materni finibus amplas
Adiecit virtute plagas: gentemque trahebat

Hinc modo, quę mortem contra, quo iuſſerit illa,
Ire iocum, ludumque putat. Sed querna domorum
Temperat indignam ſub tecta tepentia brumam
Læta coronato celebrans conuiuia Baccho.
Quinque olim fuerat, patrijs cum cederet aruis,
Mille virûm, vix ecce duûm nunc explicat agmen
Relliquias Arabum Guelfus. quas ordine pubes
Pone premit, pubes auro per lactea colla
Fulgentes demiſſa comas, que Theutonas inter
Et Celtas, atque æquor agit: quâ Rhenus apertos
Moſaque perfundunt ſtagnanti flumine campos:
Frugibus, ac pecudum fœtu lætiſſima regna.
Et quas vicinæ miſêre in prælia turmas
Inſulæ, Oceani vaſtas vbi molibus iras
Indigenæ, & rabidos extrudunt aggere fluctus.
Oceani, quod non merces ac robora ſiluæ
Texta modo, ſed tota etiam regna haurit & vrbes.
Mille in equis lucent numero: regit alter in vnum
Commiſſos vtroſque globum Rupertus. at illo
Maior adeſt gnatum regis de ſtirpe minorem
Vilelmum campis acies comitata Britannis.
Illa quidem ſumptis Euros non tarda ſagittis
Vincere: & Arctoæ propiores continet Vrſæ,
Vltima quos rerum, totoque ex orbe dirempta
Hirſutos altis demiſit Hibernia ſyluis.
Tancredes ſequitur. tantis in millibus alter
Non fuit (excepta pueri virtute Rinaldi)
Aut ictu melior, pulcroque decentior ore:

Aut curis vulgi, & formidine celſior atra.
Si qua tamen ſplendori operum leuis vmbra ſuorum
Officit obtexens culpæ: ſolius Amoris
Hæc fraus, error hic eſt: medijs qui natus in armis
Aſpectuque breui, curis feruentibus ales
Paſcitur, & lacrimis vires acquirit amantis.
Fama eſt, qua denſæ Perſarum luce phalanges
Heſperia cecidêre manu: fugientia poſtquam
Agmina Tancredes nimio defeſſus in æſtu
Dimiſit victor, labris ardentibus vndam
Optaſſe, & gelidum lateri nemus: iſſeque quo ſe
Allicit æſtiuis mulcens fons vitreus auris,
Humida ſaxa ſuper, mollique virentia muſco.
Olli improuiſo niueis hîc paruit armis
Tota micans præter frontem Maumettia virgo.
Venerat hûc, vt fronde æſtum lymphaque leuaret,
Ipſa quoque. Hanc ductor vidit, faciemque nitentem
Admirans ſtetit, & placitis ſimul ignibus arſit.
Rem miram, vix natus Amor nunc ære rigenti
Accinctus, curru volitat nunc magnus ouanti,
Captiuosque duces victor trahit. illa vbi frontem
Contexit: rapit arma manu, et ni multa piorum
Hoſtilis turba adflueret, cum principe ſæua
Auſonio, fidens animi, congreſſa fuiſſet.
Ergo abijt, victoque procul Tancrede profugit,
Solis quæ profuga eſt fatis. ſed enim illa decoræ
Virginis, & bellum vultu ſpirantis imago
Talis ductoris Latij ſeruata ſub ægro

Corde

Corde eſt, ipſa illum qualis modo viua reliquit.
Hæret amans: motuſque animo, muſcoſaque fontis
Saxa, quibus vidit, ſemper languente recurrunt:
Continuus fomes, flammiſque recentibus eſca.
Et vero, ſi quiſquam acies intenderit, eius
In vultu legat, Hic vano miſer æſtuat igni.
Sic alto de corde trahens ſuſpiria, humique
Deiectus moeſtos oculos, veſtigia ſpargit.
Biſſenæ numero turmæ, quas ductor in hoſtem
Ille regit, Capuæ liquerunt æquora læta
Naturæ gaudentis opus, colleſque feraces
Quos mare Tyrrhenum ridentibus aſpicit vndis.
Hos ſuper adueniunt ſuccincta in veſte Pelaſgi
Biſcentum, & ferri ferme cernuntur inanes:
Sed laterum ex vno falcatus prominet enſis,
Arcuſque, Lyciæque ſonant poſt terga pharetræ.
Corporibus vero tenues, parcoſque ciborum
Inuictoſque malo, & celeri veſtigia curſu
Flammea vix ſummo ſolitos in puluere campi
Ponere equos flectunt, alternaque prælia miſcent
Et volucri diſperſa fuga: dum frontibus hoſtes
Inuadunt, verſiſque retro referuntur habenis.
Hanc aciem Tatinus agit, qui ſolus Achiuûm
Auſonios bello conatus iuuit & armis.
O pudor, o facinus. Non tu fœdiſſima Graiûm
Illa tuis gens bella oris vicina tuliſti?
Et tamen vt pleno ſpectatrix lenta theatro
Sediſti tantosque tuo diſcrimine nullo

Opperi-

Opperiens rerum euentus. ergo aſpera ſi te
Seuitij nunc vincla premunt, deſiſte querelis.
Fas tibi, fas ea, non duri violentia fati
Iniecit. ſequitur Danaos, atque agmina cogit
Laude, & militiæ primus virtutibus ordo.
Continet hic Aſiæ terrorem, & fulgura Martis
Inuictos Heroas, amor quos altus honoris
Solus in arma tulit. ſileat Minoidas Argo
Per fluctus, ſileas terris Arcture vagantes:
Quorum falſa canunt, vmbrisque ſimillima uates
Authoreſque alij. nulla his namque æqua uirorum
Exempla, aut ingens habuit monimenta vetuſtas.
Hi tamen vna omnes magni Dudonis aguntur
Auſpicijs, ductuque pio: cui Conſua paret
Vrbs Turina ſolo. hunc etenim, cum proprius ipſis
Mars daret, & durum ſanguis diſcrimen auitus,
Vnanimes dixêre ducem, qui plurima bello
Fecit, et innumeras vidit cum moribus vrbes.
Maturuſque æui, cana vir tempora præfert
Sparſa coma & viridi vultum virtute vigentem.
Aduerſoque, impreſſa velut veſtigia laudum,
Corpore crebrum aperit vulnus. Cui deinde micanti
Iam ſubit Euſtathios, tuus o ſanctiſſime frater
Gofrede, atque ſua clarus virtute, tuaque
Præcipue, vehitur Suionum de ſanguine cretus
Hæmonio Gernandus equo: proauitaque iactat
Sceptraque, regnorumque apices, partaſque coronas.
Nec minus egregios inter iaculoue, vel haſta

Rogerium, & ſæuum patrijs Engerlanon armis
Fama reponit anus: ſed duro robore claros
Guaſcona, Gentoniumque canit, geminoſque Gherardos.
Laudis & Vbaldus ſummæ eſt, pulcherque Britannus
Ardoicum magni Roſmundus principis hæres.
Nec mihi Tyrrhenus fundo mergatur auaro
Fluminis in rapidas vertentis nomina prædas
Obizus. non Inſubres, tria fulmina, fratres
Sfortiaque, & Palamedes, atque inuictus Achilles
Condantur mundo, Tuque o fortiſſime ſcuti
Raptor Otho, quod ſeptenis ligat orbibus ingens
Sanguineumque vomens infantem faucibus anguis.
Non Vaſcum, non ipſum etiam poſt terga Rudolfum,
Nec Vidos auſis linquam præſtantibus ambos
Tunc celebres. non Ebrardum, fortemque Genirum
Prætercam ingratæ ſub nigra ſilentia noctis.
Quo me tot feſſum numeris Odoarde legendo
Abripis? & pactos celebrans Gildippe hymenæos?
O etiam bello ſocij, vos nulla reuellet
Hora, licet lethi. Quid non hauritur Amoris
In ſpatijs? illa hinc bellatrix extitit audens.
It ſemper charo lateri comes, aptaque eodem
Deuoluit fati filo ſe vita duorum.
Nec vero, que plaga vni modo vulneris obſit,
Accidere vlla poteſt: geminus dolor omnis amantum eſt.
Sepe etiam telum alterius ſub corpus adactum
Si ſteterit, languore alter fluit: illaque riuos
Sanguinis, hic mæſtas animam diſpergit in auras.

Incipit, & molli malæ pubeſcere veſte.
Poſtquam omnes equitum campo exceſſère cateruæ:
Inde pedes luſtrandus adeſt. præit altus auita
Inſignem moderans Raimundus laude Toloſam.
Santonicum ille inter pelagus, celeremque Garumnam
Celtiberûmque arces, & nubiferam Pyrenen
Mille quater peditum legit vi veſtis & æris
Inſtructa, & gelidis corpus durata pruinis
Agmina, non vlli procerum virtute ſecundus:
Seu manibus ſeu mente valens. Hunc proximus vrget
Stephanos, & bis ter lectas in prælia ducit
Mille manus, quà Turonas effuſus in agros
Piſcoſo fluit amne Liger. non illa laborum
Eſt patiens, non robuſtis gens dura lacertis:
Tota licet ferro, & radianti luceat auro.
Ipſa ſibi ſimiles (credo) producere mollis
Terra homines & læta ſolet. nullæ impete primo
Suſtineant quippe hos acies: mox effluit omnis
Languida vis niuium ritu, quæ ſole tepeſcunt.
Tertius ecce autem prato ſuccedit aprico
Alcaſtus, vultu ſpirans immane minaci.
Teque refert Capaneû, ſcalis qui primus adactis
Auſus in aduerſos Thebarum euadere muros
Turbine telorum periiſti. Heluetius ille
Circum Alpina decem legit caſtella cohortes:
Audacem atque feram plebem, quæ ducere ſulcos
Aſſuetum, & duras ferrum proſcindere glebas
Pro maiori vſu rigidos conflauit in enſes.

Quaque rudes inculta greges, armentaque dextrâ
Pauit, ea fidens acies ac regna laceſsit.
Nec procul hinc geminis altum ſe pandere Petri
Clauibus, & triplici intextum diademate ſignum
Cernere erat, magnumque ſub hoc egiſſe Camillum
Sexcentum ſolido florentes ære maniplos.
Illum autem lætum tanto ſe munere ferre
Aſpiceres, quo priſcorum Mauortia facta
Et cœlo æquatas laudes inſtauret Auorum.
Aut nihil Auſoniæ virtuti deeſſe, vel vnum
Oſtendat veterem fingendo in milite morem.
Iamque omnis præter campos exercitus ibat.
Gofredus placidis maiores vocibus vltro
Compellat de more duces, animique recludit
Ollis ſenſa ſui. Quum primum craſtina cœlo
Puniceos Aurora ſinus induta rubebit:
Carpere iter iubeo, & ſummis pro viribus hoſti
Ante expectatum Solymis vos ponere campis
Adniti caſtra. ergo animis bellumque viamque
Præcipite, & ſacras læti præſumite palmas.
Talia dicta viri (nec enim de corde feruntur
Illa leui, aut meritum lingua prodente timorem)
Omnes accendunt, virtutemque omnibus addunt.
Idem omnes ſimul ardor habet, ſub prima recentis
Lumina Solis iter properare: ſed omnia longe
Proſpiciens ductor premit altam pectore curam.
Namque Phari valido, numeroſoque agmine regem
Inſtructum Peluſiacam contendere Gazam,

Ventu-

Venturum auxilio Syriæ, valloque futurum
Audierat. nec lenta illum terere otia poſſe
Sectatum ſemper belli fera munera credit.
Hoc metuens, hoſtemque putans mox aſſore magnum
Talibus Henricum alloquitur. Te nuntie terras
Fide volo in Graias celeri tranſire phaſelo.
Illic namque ferunt (ita me modo pagina nunquam
Veri vana docet, gemmaque inſignis amica)
Aduentare ſatum præclaro ſanguine Regum,
Inuictumque animi iuuenem, qui iungere nobis
Se cupit, & gelida magnum trahit agmen ab Arcto.
Sed quoniam hîc fallax infido pectore Cæſar
Forte aget, & patrias verſabit Thracius artes:
Quo curſum iuuenis relegat per trita locorum,
Aut procul a nobis alias conuertat in oras:
Tu meus interpres, tu rerum experte mearum
Conſilijs, Dani dubiam ſic nomine mentem
Flecte meo, commune bonum ne cogitet ipſi
Deterere ac nobis, Aſiæ neu limine primo
Pendeat: at noſtris ſocius celer aduolet armis:
Nulla etenim, nulla hunc deceat iuuenem mora. Sed tu
Ne ſecum propera, ſemperque affixus inhære
Argiuûm lateri regis, promiſſaque nobis
Sæpius auxilia, & pacto quoque debita pridem
Fœdere fac primo maturet lubricus Euro.
Sic monet. Is poſtquam tabulis fidei ampla recepit
Argumenta ſuæ, & miſſam de more ſalutem:
Diſceſſus veniam petit ocius. atque ibi curas

Gofre-

Gofredus multa placans in nocte quieuit.
Verum vbi ſe roſeus lucenti e limine Phœbus
Extulit Oceani: rauco clangore per agros
Inſonuêre tubæ, tergoque immane luporum
Inſtrata ,ac tereti ſtrepitum reddentia corno
Timpana concrepuêre.viæ ſonus excitat omnes.
Non ita, cum nimio terræ feruore dehiſcunt,
Agricolis gratum percurrit nubila murmur,
Quod largos illis, & amicos nuntiet imbres:
Vt iuuenum læto perfudit pectora motu
Martius ille canor.nec iam mora: quiſque ſuetis
Induitur ſpolijs,et iniquo faſce grauatus
Apparet, ſeque ipſe ſuo ſub principe cogit.
It iunctum campis agmen: ſoluuntur in auras
Signa leues, primoque rubens C R V X ardua velo
Splendet, inexhauſtis Erebi ditata triumphis.
At Sol interea celſum per cærula mundi
Tendit iter ſpatia , & tremulam ſub nubila lucem
Aere laceſſito iactat, geminaſque tuentum
Præſtringentem acies. credas ardere fauillis
Aëra, & innumeris inuolui fluctibus, ignis.
Nec minus hinnitu ſtridor commixtus equino
Auditur ferri, & colles rmpuntur & agri.
Ductor ab inſidiis tutos hoſtilibus agmen
Moliri cupiens greſſus, late omnia circum
Exploratores, equitum leuia arma volucrum
Præmiſit: multoque pedes præceſſerat ante
Qui munire viam poſſit, variaſque lacunas

Compleat, atque aditu montes concidat iniquos,
Et reſeret cæcas anguſto limite fauces.
Non tamen illorum curſum collecta morari
Vel Maumettigenûm valeat manus vlla, vel alta
Præcinctus foſſa, terrenoque aggere murus:
Vertice non rapido fluuij, non Alpibus æqua
Aſperitate iuga, aut crebra nemus arbore denſum
Impediant. Qualis niuibus cum forte liquatis
Intumuit rex Eridanus, ſuper alta ſuperbus
Euolat, euictis ripis & molibus, arua.
Solus, qui magna Tripolim ditione regebat,
Quique viros, atque arma potens, ignotaque muris
Pondera & argenti validis claudebat, & auri:
Gallorum contra fors iuerit agmina: verum
Non auſus duro fuit illa laceſſere bello.
Quinimo pacem orantes, & dona ferentes
Ire viros iuſſit, Galloſque recepit in ampla
Vrbe volens, vnaque pio quam dicere pacis
Ductori placuit non vllo fœdere legem.
Hîc autem de monte Seir, qui proximus vrbi
Imminet, eoaſque Auroræ deſpicit arces,
Multa virûm vulgo, ac matrum, puerumque ſenumque
Subiectos turba alma Dei deſcendit in agros,
Vina ferens, dulceſque pijs victoribus eſcas.
Gaudet hians animis ſpectando, & grata ferendo
Alloquia, ignotoſque habitus miratur, & arma.
Hoc etiam e numero ducibus tunc vſus amicis
Gofredus fidiſque viæ, per aperta locorum

Agmen

Victores coiſſe viros, incedere fœlix,
Securumque agmen nullo tardante moueri.
Hæc acies eadem, atque duces, & nomina, & amplas
Virtutes, & facta canit: dominoſque Sionis
Territat iniuſtos ſæuo Dea lurida vultu.
Nempe malum metus ipſe mali, peſtiſque futuræ
Eſt maius, fors quam præſens ſi peſtis adeſſet:
Vſque adeo ſuſpenſum animum rumoribus auræ
Incertis agitant omnes: perque arua, per urbem
Confuſi ſonus oris, & illætabilis errat.
At ſenior ſecum dubio Rex pectore verſat
Efferа conſilia, & vicinis acta periclis.
Rex Aladinus erat, Solymûm quem multa recenti
Cura ſuper regno nocteſque dieſque coquebat,
Crudelis quondam: ſed cano mitior æuo
Redditus, exuerat mores, animumque ferarum.
Ille quod Auſonidas ſceptris atque vrbe potiri
Velle ſua audierat: veterem ſuper ægra timorem
Suſpicio venit, dupliceſque miſerrimus hoſtes
Hinc Gallos pauet, inde ſuos: namque vna Sionis
Compulerat fidei varios in mœnia ritu.
Maumetten quorum pars magna veretur, opumque
Amplior: in Ieſum tenuis ſubnixa recumbit.
Verum vbi rex Solymas bellando quæſiit arces,
Imperioque nouo firmas ibi ponere ſedes
Conſtituit: plebem ipſe ſuam releuauit, & vrbis
Muneribus ſanctos cœli magis preſſit alumnos.
Hoc memorans innatam animis, quæ frigida & æui

Languebat ſpatio feritas ſopita vetuſto,
Acribus incendit ſtimulis, vt non magis illa
Ante pij ſitiens flagrarit ſanguinis vnquam.
Talis, ſub terra placidum quem bruma tegebat,
Exilit æſtiuis ad Solem menſibus anguis
Arrecta ceruice micans: atque inſita talis
Excrit arma leo, denteſque domi altus, & vngues
Si quiſquam offendat. Video certiſſima ſigna
Lætitiæ hac in turba, inquit: ſolamque doloris
Immunem, ſolam in luctu ridere meorum.
Et fors inſidias, fraudeſque inſida maligno
Corde fouet, ſecum voluens, quo me impia letho
Adficiat: quaue arte meos in mœnibus hoſtes
Inferat, & populo portas clam pandat amico.
Sed fruſtra, ſed erit fruſtra. Nunc hæc ego facta
Præuertam, & noſtri ſatiabo pectoris iras:
Vltor ero: per dira actos tormenta necabo.
Natorum calido perfundam ſanguine matres,
Mollia dum pendent innexi brachia collo.
Ipſe faces in templa feram, flammam ipſe ſub ædes
Conyciam: hic cæſos merito rogus hauriet igni.
Et prius illo, illo media inter vota ſepulchro
Hoſtia digna meo cunctus cadet enſe Sacerdos.
Sic loquitur ſecum furijs agitatus iniquis:
Non tamen hos animi ſequitur ſententia motus:
Sed neque nil meritis pietas ignoſcere ſuadet.
Maior agit mentem metus, atque potentior obſtat
Suſpicio: nimis ille viros, nimis arma Latina

Irritare

Irritare timet, ſpem cunctam incidere pacis.
Inſanas igitur crudelis Barbarus iras
Temperat, imo alijs iras in partibus explet:
Agreſtumque caſas, & pictos abiete pagos
Diruit, exæquatque ſolo: cultoſque per agros
Submittit piceum populandis frugibus ignem.
Omnia peruaſtat late loca, quo neque paſci
Gallus, nec ſtrato poſſit, tectoue cubare.
Quin etiam fontes liquidos, lethique venenis
Riuorum ſpargens laticem confundit, & amnes:
Immitis cautuſque ſimul. non immemor vrbem
Interea munire tamen, quâ vertice molli
Mons ſurgit, gelidum Boreæ proiectus in axem.
Hoc latus (exeſæ cingunt nam cætera rupes)
Ingenti iam tum muro ſepire parabat,
Cum primam belli famam leuis attulit aura:
Et geminos vario complebat milite colles.

SCIPII GENTILIS
SOLYMEIDOS
LIBER SECVNDVS.

ATque ea dum ſæuus bello parat arma Tyrannus:
Illi ſe ſolis Iſmenus partibus offert,
Iſmenus, qui clauſa cauo de marmore ducit
Corpora, et aerios reddit cum ſenſibus hauſtus:
Murmure qui ualido cantus intrà horrida cæcum
Terret regna ducem, Stygioſque ad iuſſa miniſtros
Impia agit, nectitque uolens, vinclisque relaxat.
Hic modo deſerta ueri Maumetten adorat
Relligione Dei: veteres ſed linquere ritus
Neſcit adhuc tamen, atque horum male nota prophanos
Sæpe ſibi mandata miſer confundit in vſus.
Et nunc de ſpecubus, vulgo quibus omne per æuvm
Ignotas agitare procul ſolet hiſpidus artes:
Regem fœdum animis, author fœdiſsimus ipſe
Conſiliis adit, ac regni diſcrimine tanto
Hæc ſuper effatur. Solymam iam uictor ad vrbem
Accelerat, duris horrens exercitus armis.
Verum age (nam fortes Diuique homineſque iuuabunt)
Curemus, quodcunque uiros curare neceſſe eſt.
Cuncta quidem ducis, ac cani tu munera regis
Proſpiciens longe impleſti. ſi quiſque ſaluti
Sic uacet, officioque ſuo parere laboret:
Hoſtibus euadet noſtris hæc terra ſepulcrum.

Ipſe

Ipſe equidem comes huc operum, ſociuſque pericli
Aduenio. quicquid viridis præſtare ſenectus
Conſilij, & magicæ poſſunt moliri artes,
Polliceor. cœlo pulſos in Tartara fratres
Aligeros operum in partem cogam ore meorum.
Sed prius, vnde velim tanti primordia facti
Accipere, expediam. Templo iacet ara ſub imo
Ieſidum, obſcuroque latens telluris in antro.
Virginis hic niueo vultus circumdata velo
Effigies ſedet illius, quam credula Diuam
Turba ſuam, matremque Dei fecêre ſepulti.
Ante illam ſeu nocte faces ſeu luce coruſcant
Incenſæ, & longo circum vota ordine pendent,
Quæ faciles animi gentes ad falſa tulerunt.
Hanc inde effigiem rapias, manibuſque reuulſam
Ipſe tuis in templa velim Maumettia condas.
Dein ego tam valido deſtringam carmine manes,
Vt donec noſtro facies ea ſepta manebit
Præſidio: his ingens fato cuſtodia portis
Excubet, atq; tuum muris obuallet ahenis
Inſueta imperium virtus. Sic fatur: at ille
Impatiens monſtrata Dei citus arripit antra.
Viq; ſacerdotes adytis, & limine ſancto
Exigit: & caſtæ ſimulacrum auellere Diuæ
Nil veritus, templo condit, quo ſæpe nefandis
Irritant miſeri cæleſtum cultibus iras.
Illo deinde loco, & ficti ſub imagine vultus
Noxia Theſſalico ſoluit Magus ora ſuſurro.

Verum

Verum vbi puniceis ſtellas Aurora quadrigis
Expulit, & ſummos patefecit lumine colles:
Abdaridum templi cuſtos, qua ſede locata eſt,
Effigiem non vltra oculis vigilantibus hauſit
Horridus, atq; alia incaßum regione requirit.
Nuntius hinc regi volat ocyus. ille furore
Exuperans Ieſidem auſo, furtoque potitum
Secum aliquem putat. Aut auſum Ieſidis, & idem
Furtiuum noctis cæcis opus extitit vmbris:
Aut certè hîc magni ſe vertit numen Olympi.
Reginæ immunda ſimulachrum ſede latere
Indignans, Diuæque ſuæ. nec certa nepotes
Fama tenet, cui tanta patres hominiue, Deoue
Adſcribant. Sed noſtra Deum, ſummiſſaque credat
Authorem pietas, & magno cedat Olympo.
Rex importunis euolui cuncta miniſtris
Templa domoſque iubet: pœnaſq; & præmia ponit
Prodenti, aut latum furto, noxamue tegenti.
Ipſe ſuas etiam fraudes, & carmina demens
Nequicquam Iſmenus repetit. nam maximus illum
(Seu ſua, ſiue hominum fuerit res tanta piorum)
Celauit Deus, atque artes eluſit iniquas.
At vero in ſanctos odio crudele Tyrannus
Fertur, & immenſis irarum fluctuat vndis.
Nec iam præſentis caſus, certiq; pericli,
Gallorumue memor, generis commiſſa peroſi
Vlciſci cupit, atque animum exaturare furentem.
Quicquid erit, ſuper ignotus commune iacebit

Strage latro: haud omnis vacuas furor ibit in auras
Noſter, ait. ferro iuſtus procumbat, & inſons:
Ne reus euadat furti modo. Sed quem ego iuſtum,
Quem nunc inſontem dico? nonne agmine in illo eſt
Quiſque nocens, noſtrique æternus nominis hoſtis?
Si cuius non iſte animam nouus illigat error,
Sit pœnæ commiſſa lues antiqua recenti
Vna ſatis. nunc ferte faces, nunc ſtringite tela
O ſocij, & duplicem Solymis miſcete ruinam.
Sic fatur Syrijs, & turba ſeptus amica:
Quæ ſimul ad trepidas Solymûm fama accidit aures,
Concuſsis hæſere animis, atq; omnia membra
Corripuit pauor, & lethi præſentis imago.
Nec quiſquam numero ex illo iam tendere contrà,
Moliriue fugam, aut animum mollire Tyranni
Audeat, & furto veniam prece poſcere ſupplex.
At dubij, trepidiq; illinc cepere ſalutem,
Vnde nefas ſperare fuit. Iam nubilis ipſos
Inter erat Veneris maturo fœdere virgo.
Moribus hæc altis reges æquabat, & omnes
Vna Palæſtinas formoſo corpore nymphas
Vincebat: nulla formam tamen arte colebat,
Vel quanta ornando quiret ſatis eſſe pudori.
Et (qui maior honos ſuus eſt) ingentia muris
Anguſtæ decora illa domus inculta tegebat,
Et viſu, & blandis iuuenum ſecluſa querelis.
At non ex oculis formam cuſtodia prorſus
Mirandam eripiat: nec tu pulcherrime facto

Huic

Huic accedis Amor: ſed claro è lumine Solis
Seductum pueri cupidis tamen ignibus offers.
Inclyte Amor, tu, qui denſis nunc cæcus amantum
Obnubis vittis oculos, nunc exuis Argus
Atque agitas circum, lumen iuuenile tuliſti
Virgineos intrà thalamos. Sofronia virgo
Dicitur, Aſſyriumq; puer fert nomen Olindus:
Cultores ambo vnius patriæq; Deiq;.
Ille, quod ante alios iuuenes præit ore modeſto
Vt virgo ante alias forma præſtante puellas:
Multum optat, minimum ſperat, nil denique poſcit,
Nec reſerare ſuos illi miſer audet amores.
Aſt ea, ſiue hæc non videat, ſeu temnat amantem
Declinetue ſciens oculos: per mille labores
Pectora mœrentis pueri flagrantia ducit.
Diditur intereà rumor miſerabile toti
Ipſorum populo exitium, cædemq; parari
Infandam. tales ſubito Sofronia voces
Accepit, pariterq; pudens, animoſaq; virgo
Protinus immeritis tantas auertere clades
Secum agitat. vis hunc animi fortiſsima motum
Impellit, ſed virginei pudor obſtat honoris.
Viuida uis vincit. quinimo fœdere ſancto
Audacem ſinubus caſtis infuſa pudorem,
Seq; verecundam Virtus facit. exijt ingens
In vulgus nullo penitus comitata miniſtro.
Nec decus ipſa ſuum texit, nec prodiga turbæ
Expoſuit, tenuitq; oculos, veloq; fluentes

Collegit

Collegit Tyrio crines, atque omnia ſanctis
Membra modis agitans, greſſuque effinxit honeſto.
Nec facile tecum ſtatuas, faciemne decoram
Compoſuit fors an cultus: nam cultibus ipſam
Averſam Natura ſuis, meliorque Cupido
Artibus, & flammis Cælum ridentibus ornat.
Ergo omnes in ſe ſe acies, animoſque tuentum
Ardua conuertit: regemque inuicta ſub ipſum
Progreditur, vultuſque feros, iramque frementis
Suſtinet, ac ſolio referens ità conſtitit aureo.
Aduenio, rex (iamque tuum ſuſpende furorem
Intereà & populo frænos precor adde ruenti)
Aduenio, tibi quæ ſontem, quem quæris, & vnde
Offenſum te adeo præfers, retegam ipſa, tuoſque
Ante pedes gelida vinctum formidine ponam.
Reſtitit intrepida confuſus voce Tyrannus
Virginis, & claro formæ florentis honore
Attonitus: mulcetque iras, frontemque ſerenat.
Et ſi is corde minus ſæuo, aut minus illa ſeuero
Vultu erat, ipſe foret dulci obretitus amore.
At verò duros animos duriſſima forma
Nequicquam penetrat, molliſque Cupidinis eſca
Delitiæ, luſuſque abſunt. ſtupor inſcius ergo
Ille fuit, ſubitæque afflans dulcedinis aura:
Non pietas, non vllus amor, qui ferrea fregit
Corda ſenis, placidaſque expreſſit pectore voces.
Cuncta mihi, quæcunque (inquit) ſint vera, fatere
O Virgo, & pauidam curam ſepone tuorum.

Illa autem: Reus ecce tibi, qui fatur: et huius
Dextera opus furtum eſt: veſtris ego ſola reuelli
Effigiem templi ex adytis. me uerius vnam
Afficies pœnis. fato ſic obtulit vltrò
Communi ſublime caput, tantoſque malorum
In ſe vnam voluit virgo deuoluere fluctus.
Magnanimum figmentum. aut vnquam lucida veri
Eſt facies adeo? et cœlo mage digna ſereno.
At non hîc ſenior ſubitas (vt ſemper) in iras
Concedit, pariterq; minas ſuſpendit, et inſtat
Quis tibi conſilium? quis opem tulit? Haud ego quemquã
Ipſa meæ, refert, conſortem adſciſcere laudis
Vel minimam in partem uolui. mihi conſcia porro.
Sola fui, ſola et furti fabricator, et author.
Ergo in te ſolam noſtro, Rex ſuſcipit, omnis
Ira ruens vltrix ſolio decumbet: at illa
Hoc, ait, hoc uerum eſt: vnam perſoluere pœnas
Me decet, vna tuli uiridem quæ laude coronam.
Hîc rurſum turbato animis, latebrasq; roganti
In quas effigiem abdiderit, ſic orſa Tiranno
Ora refert. Non ignotis (vt rere) ſub umbris
Effigies occulta iacet: ſed nuper eadem
Hac exuſta manu nigros perſedit in ignes.
Idque mihi egregium duxi. ſic dextra prophana
Polluere, et fœdi am nequeat vis ſtringere caſus.
Aut furtũ, aut tu poſce reum. Nunquam illud, at iſtum
Aſpicis en coram. quamuis quid crimine nullo

Nominibus.

Nominibus demens vtor furtique, reique?
Namque æquum eſt turpes raptori auellere prædas.
Dixit: at ille omnes irarum laxat habenas
Aſper, acerba fremens. nil caſtæ virginis ora
Nil animi mens alta iuuat, fruſtraque furori
Formæ obtendit Amor clypeum. Iam pulchra Tyranni
Voce rapi, et calidis virgo torrenda iubetur
Flammis uiua dari, peplumque togamque miniſtri
Femineam abripiunt: properi iam mollia tergo
Brachia reducunt, et duris nexibus arcent.
Ipſa ſilet, fortique leuem ſub pectore motum
Præſentit: neque tum pallor, ſed candidus ora
Ora color roſeo dudum uernantia pingit.
Talis in vrbe volans caſus vulgatur, & omnem
Huc populum trahit: huc etiam concurrit Olindus
Multa agitans, dubioque metu perfixus amantis.
Vt vero hanc preſſam manicis, et frigore vidit
Perfuſam gelido lethi, duroque miniſtros
Inſtare officio: tum tota ex vrbe fluentis
Præcipitans populi circum ſe diſijcit vndam.
Et procul exclamat. Nihil ò, nihil iſta Tyranne
Egit, ſeque amens alieno iactat honore.
Non ſenſit, non auſa fuit, nec femina tantum
Sola, rudis rerum, potuit perducere factum.
Nam quî cuſtodes latuit? quaue arte recepit
Effigiem? dicat: noſtros ſi dicere poſſit
Defenſos atræ dono caliginis auſus.

Tantum illam infœlix, nec ei dilectus amauit.
Subijcit his. Ego, rex illuc vnde ardua veſtri
Accipiunt delubra diem Maumettis, et auram,
Clam nocte euaſi, cœloque elapſus amico
Aedis inacceſſo tranſiui limite muros.
Ne quæſo, ne ſancta meas præcerpere virgo
Morte velis dura laudes: meus iſte catenæ
Eſt nexus, meus ille rogus, mihi flamma paratur.
Suſtulit humanum puero Sofronia vultum,
Luminibuſque pijs luſtrans, Ecquò miſer, inquit
Adueniſti inſons? quæ te ſententia duxit?
Vel quis in exitium rapuit furor? ergo ego cunctam
Vnius ſine te nequeo vim ferre minantis
Sola viri? & mi etiam pectus. ſed talia fruſtrà
Illi dicta volant: & ſenſibus hæret in iiſdem
Nec verbis mutatur amans. O nobile magnæ
Virtutis cum pinnigero certamen Amore!
Mors vbi victori, & piceæ ſunt præmia tædæ,
Victo pœna ſalus. gliſcit magis ira Tyranno,
Ægreſcitque furens animus: ſpernique videtur
Ipſe ſibi, pœnas olli dum mutua ſpernunt.
Æqua fides ambobus, ait, præſtetur: & ambo
Victores habeant dignas, me iudice, palmas.
Inde loci nutu lictorem commonet. ille
Accedit, puer oque manus poſt terga reuincit:
Extemploque duos ad palum deligat vnum
Componens humeroſque humeris, vultuſque micantes
Vultibus eripiens. & iam pyra condita ſurgit,

Funere-

Funereoſque cient ventoſis follibus ignes.
Quum puer ingentes imo de pectore queſtus
Rumpit, & has lachrymis voces rorantibus addit.
Ergo hic nodus erat, quo te mihi perditus omni
In vita adſtrictam, ſociamque (heù vana) futuram
Speraui? hic erat ille ignis, qui pectora noſtra
Arderet paribus flammis? mihi ſæpe Cupido
Ipſe alios nexus, alios promiſerat ignes:
Sors alios inimica parat, quoſque inuida viuos
Diduxit, mortis miſero ſic tempore cogit.
Hoc ſaltem haud deflenda mihi: quòd me tibi fecit
Conſortem lethi atque rogi, poſtquam eſſe nequiui
Et vitæ, & thalami. tua me fata aſpera terrent
Non mea, qui tecum maneo moriturus. & o me
Felicem, dulcesque meas in funere pœnas.
Si dabit, vt ſinubus collatis æger in iſto
Ore tuo vitam, & labris languentibus edam,
Inque mea extremam mecum ſimul ora fatiſcens
Ipſa tui mittas halantem pectoris auram.
Sic queritur lachrimans: ſuaui ſic ſuſcipit illa
Voce monens. Alios ſenſus, aliaſque querelas
Maiorem ob cauſam præſens ſibi poſtulat hora
O iuuenis. quin tu labes, admiſſaque tecum
Mente recognoſcis tacita? & quæ præmia, voluis,
Promiſit Deus ampla pijs? age nomine perfer
Iſta ſuo, & ſuperas aſpira lætus in arces.
Aſpice diffuſum candenti lumine cœlum
Vt nitet? vt nos hinc facies vocat aurea Solis

In cœlum, & mæſtos radijs ſolatur amicis?
Hîc plebs ingentem tollit Maumettia luctum:
Luget amica etiam demiſſa voce piorum
Turba, & neſcio quid regis per dura videtur
Pectora inaſſuetum molli quoque ſerpere lapſu.
Præſenſit, torſitque oculos iratus, & illinc
Se rapuit. Tu communem virgo vna dolorem
Deſtituis, nulloque irroras lumina fletu.
Ecce autem, tenui poſitis diſcrimine mortis,
Egregius forma, & peregrino clarus in oſtro,
Ignotiſque armis, longiſque ſuperuenit oris
Bellator (ſic viſus enim): cui fulua micantem
Suſtinet argento duplici galea ardua Tygrim,
Atque oculos rapit. Hoc belli Clorinda ſuperbum
Induere, & fama memoratum inſigne ſolebat.
Vnde illam cuncti (nec fruſtrà) rentur adeſſe.
Hæc omne ingenium generis muliebris, & vſus
Femineos primis infans contempſit ab annis.
Excelſamque colo dextram, calathiſue ſalignis
Flectere, nec Lydæ radijs dignata puellæ,
Non acui: molleſque habitus, & clauſa locorum
(Namque etiam latis tutò pudor errat in aruis)
Exijt: & faſtu faciem munire rigenti
Conata eſt. etiamque rigens, etiam aſpera cepit.
Fræna manu iam tum parua lucentia ſtrinxit,
Aut volucri diffudit equo: viridique palæſtra
Apta fugæ fingens, & duro membra labori
Reddidit, æratumque enſem vibrauit, & haſtam.

Inde

Inde per aërias rupes, nemoroſaque luſtra
Egit aprum, aut fuluum iaculo ſuccincta leonem.
Bella dehinc, pugnaſque obijt, generique virorum
Viſa fera eſt, homo viſa feris. Nunc obuia tendit
Surgenti imperio, ducibuſque aduerſa Latinis,
Gaudentem roſea Phœbi face Perſida linquens.
Quanquam ſæpe horum ſparſit prius arua reciſis.
Artubus, & vitreos ſuffudit ſanguine riuos.
Ergo hîc primum illi ſe lurida mortis imago
Obtulit ante oculos, ſtudioque accenſa videndi
Spumantem hûc admittit equum. dant omnis eunti
Turba locum, & denſa cedunt diffiſſa corona.
Tum ſimul ad palum vinctos duo cernit eundem.
Hæc ſilet, ille gemit: virtuſque in virgine maior
Apparet. ſed enim ritu miſerentis acerbo,
Mœrentiſque videt puerum, atque aliena dolentis
Fata queri, lachrymiſque genas tabeſcere ſalſis.
Ipſam autem tacitam, ſummique in candida cœli
Miratur gemino defixam lumine templa
Suſpicere, & terras animo liquiſſe iacentes.
Olli animum ſtrinxit pietas, lachrymaſque dolore
Victa dedit. verùm magis alta ſilentia, & illa
Virginis haud vllo facies mouet vuida rore,
Quàm pueri gemitus, liquidæque in morte querelæ.
Tunc hominem, qui forte ſuo vertente ſenecta
Adſtabat lateri canus, ſibi dicere quæſit,
Quæ culpa excidio iuuenes, fortunaue mergat,
Et qua gente ſatos. dedit ille breuiſſima grato

Ore

Ore quidem, ſed plena ſenex reſponſa roganti.
Obſtupuit, pariterque ambos ſubducere morti
Innocuos credens ſtatuit, quantum arma valebunt,
Arma, preceſue ſuæ. pulchro volat aurea niſu,
Iamque inceſſentes retrò conuertere flammas
Imperat, & toruos terret ſic voce miniſtros.
Ne quiſquam hoc veſtri procedere longius auſit
Officio: donec iterum cum rege locuta
Iam iam adero. non ille huius vos arguet vnquam,
Ne trepidate, moræ. commoti talibus illi
Vocibus, ingentique aſpectus lumine parent.
At virgo tecta hinc Solymi petit alta Tyranni:
Dumque petit, regem contra ſe cernit euntem.
Mox prior hæc. Adſum Perſarum ex orbe meorum
Clerinda: hoc veſtras fando ſi nomen ad aures
Peruenit. tecum hûc fidei communis alumna,
Ipſa fidem, regnumq; tuum defendere veni.
Nec quæuis patriæ pro libertate recuſo
Munera obire tibi: ſeu me intrà ſepta latere
Murorum, ſeu vis campo ſplendere patenti.
Ardua non timeo, nec humi repentia ſperno.
Dixerat: & dicta excepit ſic ore Tyrannus.
Ecquænam tellus adeo ſummota receſſit
Extrà Aſiæ, Soliſque plagas? quo non tua fama
Venerit, & nitidas ingens decor explicet alas?
Nunc quoniam es coniuncta mihi, ſecurus ab omni
Fortunæque metu, & dubij formidine Martis
Lætus agam. non ſi innumeras mea regna phalanges

Tutari

Tutari aſpicerem, tanta ſpe certior eſſem.
Iam mihi, iam nimium aduentu tardare videtur
Gofredus. Tu poſce modo, quos ferre labores
Ipſa velis belli ſolum te grandia, ſolum
Aſpera digna puto. en ſceptrum ſuper agmina cedo
Noſtra tibi, nutumque tuum pro lege ſequantur.
Illa vbi iucundis grates pro laudibus egit,
Sic rurſum. Noua res certe videatur, vt ante
Impenſas operas merces, ac præmia vadant.
Sed tua me bonitas animi ſperare coëgit,
Quæ cupio non magna. reos Rex optime vellem
Te mihi pro meritis illos donare futuris:
Dono namque peto. Sed enim ſi crimen (vt aiunt)
Incertum eſt, ſummi hos rapit inclementia iuris.
Verum hoc ipſa equidem ſileo, furtique ſolutos
Cur ambos credam, ſigna indubitanda relinquo.
Et tantum hoc dicam, cunctis hærere tuorum
Fixum animis, Diuæ paruam Ieſidas amatæ
Effigiem rapuiſſe: ſed a veſtro procul auia fertur
Mens errore mihi, & certo ſe tramite ducit.
Legum contemptus, & relligionis auitæ
Illa fuit res ſuaſa Mago: namque haud licet vllum
In templis cuiquam ſimulachrum ponere noſtris:
Aut poſitum ferre. hinc monſtri præſentis, & iræ
Me iuuat ex alto Maumetten credere cælo
Authorem. Deus ille, Deus fuit: & ſua celsâ
Templa manu, rituque parens ornauit amico.
Vt volet, Iſmenus cælumque & Tartara voluat:

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Is cui pro telis aſtus,cui torpor habetur
Pro muro. nos ferrum equites tractemus,& arma:
Hæc ars,hinc dulces liceat ſperare triumphos.
Deſierat virgo: & palmoſæ rector Idumes,
Quanquam animus cunctis ægre manſueſcere dictis,
Aut pietate valet: tamen illi obſtare negando
Noluit. id ratio ſuadet,virtuſque precantis.
Tum ſic voce refert. Viuant,animaque fruantur
Liber vterque ſuâ: tantoque haud vlla negentur
Interceſſori. ſiue hæc res æqua putanda eſt,
Inſontes culpæ,ac voci præconis iniquæ
Eripio: ſiue eſt pietas,& gratia,dono.
His dictis,ſubito iuuenes rumore coorto
Exuti pariter palo,vinclíſque fuerunt.
O fatum pueri fœlix, o ſidera fauſta.
Edere qui facinus potuit,quo mutua tandem
Semina magnanimo in gremio ſuccepit amoris.
Et nunc ille reus,nunc caſtæ ſponſus amantis
Vadit amans. rogus in thalamum concedit,& atræ
In niueas abeunt florenti lumine tædas.
At Solymûm princeps vicinum tale veretur
Connubium,taleſque animos: quibus actus vtrumque
Longe Palæſtinæ campis,Libanoque relegat.
Nec tantum ſatis eſſe putans,hos ſæuus acerbo
Exilio mutare domos,& patria cogit
Limina: compellitque alios incerta locorum.
Heu durum diſcrimen,auos,paruoſque nepotes
Cum linquunt,dulceſque thoros. namque ille feroci

Ingenio

Ingenio natos, & forti corpore tantum
Præſtantes vrbe expellit, muliebreque ſecum
Quippe genus mite, atque imbelles detinet æuo:
Obſidibuſque fidem, certo ceu pignore, firmat.
Illorum multi patria errauere relicta:
Pars ira ſuperante metum ſeſe obuia Gallis
Iunxit, vt irriguam primum conuenit ad Iſſon:
Iſſon, quam breuis à Solymûm via diuidit vrbe:
Et ſi quis primo hinc abeat iam Sole viator,
Illuc ſub decimam lentus peruenerit horam.
O quantum hic Gallos arrexit nuntius! o quos
Adiecit ſtimulos animis antiqua cupido!
Hîc tamen in viridi ductor canentia campo
Tendi vela iubet. medium namque igneus axem
Egerat, & pelago Titan properabat Ibero.
Nec mora, contendêre omnes: cùm forma duorum
Ignota ſub veſte virûm, peregrinaque ſurgit:
Omnis & in morem pacis compoſta videtur.
Hos Pharia rex ipſe plagâ pia caſtra Latini
Iuſsit adire ducis, ſtipatoſque agmine magno,
Et turba comitante vehi: quorum alter Alethes
Dictus. eum turpi quondam de puluere plebis
Surgentem ad ſummos Nili regnantis honores
Ingenium varium, & mores vexere ſequaces.
Vexit mens fandi fictrix, tum lingua ſuaui
Melle fluens: atro quamuis ſuffecta veneno
Sæpe dolos, fraudeſque, & liuida crimina ſpargat:
Liuida, ſed lepido laudum fucata colore.

Argantes alter Phariam peregrinus in aulam
Vſque pharetratis quondam peruenit ab Indis
Cyrcaſſus. nunc imperij, procerumque receptus
Ordine, militiæque gradu ſitus eminet alto.
Atque idem impatiens, ferus, intractabilis, armiſque
Inuictus: pariterque Deos contemnit, & omne
In proprio ius enſe locat, ius omne lacertis.
Protinus hi portas caſtrorum admittier intrà
Ad Gofredum orant. ſolio tum forte reſidens
Gramineo ſummum belli Gofredus habebat
Concilium, proceres inter, nec veſte micabat
Purpurea. ſed vera ſuum, licet obſita pannis,
Ipſa ſibi decus eſt ingens, ac purpura Virtus.
Tenuia ſigna olli diuûm contemptor honoris
Argantes, magnumque in ſe ducis ædidit inſtar.
At vero ad pectus dextram ſibi duxit Alethes,
Inflexitque caput, demiſit lumina terræ:
Et patrio de more virum veneratus abundè
Incepit fari: ipſiuſque ex ore loquentis
Dulcius Hybl eo manabant nectare verba,
Et Syrio diffuſa ſono, quem quiſque tenebat
Ieſides. O digne, vni cui ſe iſta corona
Ingentum fama heroum ſummittat, & armis:
Cuius in auſpicijs palmas, Eoaque nouit
Regna: tui noſtras etiam fama impulit aures
Nominis, Herculeas vltra iam cognita metas,
Ægyptique tuis compleuit laudibus oras.
Nec quiſquam numero è tanto non hauſerit illas

Admirans

Admirans, extrema ſolent ceu monſtra tuentes.
At meus ingenti tacitus dulcedine mixta
Narrantis rex ore legit, gaudetq; propinquis
Interdum memorans: atque in te diligit vno,
Vnde alijs timor, ac mentem premit inuida cura,
Virtutem, tecumque volens decreuit amore
Coniungi: ſi lege nequit. hoc te actus amore
Poſcit amicitiam, & gratæ pia fœdera pacis.
At virtus amborum eſto, quæ mutua veſtras
Contrahat, & nodo mentes ſimul obliget arcto.
Verum te quoniam charum ſibi pellere regem
Accingi claræ ſolio præſenſit Idumes:
Nos tibi, dum prima belli res mole quieſcunt,
Hæc modo ferre iubet, ſenſusque aperire latentes
Conſilij, mentiſque ſuæ. Si quod tibi partum
Hactenus eſt Aſiæ: hoc animos explere tuorum,
Atque tuos valeas, nec amica laceſſere bello
Sceptra Palæstini regis, quaſque occulit oras
Nominis vmbra ſui: tua ſe male firma viciſſim
Regna locaturum stabili ſub ſede recepit.
Hoc ſi autem fiat, ſi vnquam vis veſtra coibit:
Ecquando melior Perſas, Arabaſue reuiſet
Felici fortuna gradu? magna, inclyte, magna
Egiſti ſpatio in paruo, quæ longa nequibit
Annorum ſeries, & ſera abolere vetuſtas.
Florentes tibi ferro acies, vrbeſque fuerunt
Diſperſæ, afflictæque ſolo. tibi nulla laborum,
Nulla ignotarum facies non victa viarum.

Vnde tuum ad nomen longinqua per oppida gentes
Attónitis horrent animis, populique tremiſcunt
Vndique vicini: & quamuis noua quærere poſſis
Regna tibi, incaſſum magnis noua gloria factis
Quæretur, ſummumq; volans modo pulſat Olympum.
Quo magis eſt æquum dubij te munera belli
Abſterrere animo. namque his ſi victor abibis,
Imperium paries ſolum, nec gloria maior
Hinc redit: at verò fueris ſi victus, vtrumque
Amittis. Fortunæ audax eſt luſus, & amens
Ambiguo certum, magnumque opponere paruo.
Sed tibi ſors eius, multos cui parta ſub annos
Tutari curæ eſt, potior ſententia noſtrâ
Viſa, ac perpetuo plaudens victoria curſu:
Quæque animis hominum dominandi innata cupido
Acrius in magnis ferviſcit mentibus ardens,
Pacem horrere magis, reliqui quam bella virorum,
Efficient, fatoque patentem inſiſtere callem:
Et numquam hunc lateri ſuadebunt ponere, ſemper
Victorem, famaque enſem ſuper vtraque mundi
Litora iam notum: donec Maumettia ſeram
Religioque, Aſiæque trahant ſola verſa ruinam.
Dulcia verba quidem, iucunduſque auribus error:
Quem tamen extremi comitantur ſæpe labores.
At ni magnanimo exuperans violentia corde
Obducit ſpiſſa mentis caligine lumen:
Ipſe licet videas per te, quòd vbi ærea malis
Bella ſequi, & Martis lituos audire canentes:

Sperandi

Sperandi non vlla tibi, ſed cauſa timendi
Eſt potius. Siquidem varios alterna ſub iſtum
Fortuna euentus mittit mortalibus orbem.
Præcipiteſque ſolo lapſus inſtare repente
Euectis ſuper aſtra ſolent. dic optime ductor,
Dic mihi, ſi populo pollens Ægyptus, & auro,
Conſilijſque vigens, ferro in tua damna feratur:
Atque vna ſparſas reuocent in bella phalanges
Turcique Perſæque & Caſſani filius alti.
Quas vires tantis oppones fluctibus? aut quas
Inuenies tali tutas diſcrimine ſedes?
At regi Danaûm fidis, qui fœdere tecum
Coniunctus ſacro eſt. Verum ò cui Graia virorum
Viuentum non nota fides? tu crimine ab vno,
Vno autem? tu criminibus de millibus, inquam,
Omne aliud diſcas: vobis nam perfida mille
Inſidias, aurique fame gens ægra tetendit.
Ergo qui vobis Aſiæ prendentibus oram
Obſtitit, & cunctis Naturæ lege patentes
Obſtruxit cum fraude vias: nunc ille cruoris
Largus erit proprij, & vitalis prodigus auræ?
At tibi forte animos iſthæc, quibus vndique cinctus
Munituſque ſedes, ingentes agmina tollunt:
Et quos diuerſa diſtractos parte locorum
Viciſti, ſuperare etiam te poſſe coactos
Vno rere loco: quamuis per bella, per æſtus
Frigoraque attritas acies tibi conſpicis eſſe:
Et nouus accedet numeroſis viribus hoſtis.

Verum

Verum vbi ſic volui fatis & numine cenſes
Diuorum, ferro vt nequeas ſuperarier: eſto
Vt tibi finxiſti, ſic magnus creuerit æther.
At vincère fame. tali quæ mœnia monſtro
Obijcies? quos aëria ſub rupe receſſus?
Stringe manu gladium contra hoc, haſtamque lacerto
Intorque valido vibrans, turpique iacere
Stratum finge ſolo, & victrices indue pompas.
Omnia iam prouidi multo manus ante coloni
Exuſſit facibus fœdè, preſſitque ruinâ.
Mœnibus & cluſis, aut altis turribus omnes
Condidit agrorum fructus. tibi paſcere tantas
Spes vnde eſt turmaſque equitum, peditumque cateruas?
Audaci hûc animo, Diuiſque aduecte benignis.
Claſſis at id toto, dices, mihi proſpicit errans
Aequore. De ventis igitur tua pendet, & vndis
Apta ſalus? tua ne ventis fortuna vocatis
Imperat, & modo dat laxas, modo ſtringit habenas?
Teque vnum precibus cunctorum, ac quæſtibus æquor
Surdum audit? fluctuſque refert in vota ſecundos?
At non & Perſæ populi, & Nilotica tellus,
Atque Arabes vno deuincti fœdere claſſem
Cogere tam validam poterunt, vt nauibus auſit
Æqua obſtare tuis, totoque occurrere ponto?
Duplex cuncta tibi verſanti, animiſque mouenti
Eſt opus ad laudem tanti victoria belli.
Vna autem iactura poteſt tibi dedecus ingens
Afferre, & damno vires multare ſuperbas.

Namque

Namque vbi noſtra tuam victrici Marte per vndas
Diſsipet Ionij claſſem æquoris: hîc tua tabent
Agmina deinde fame: fruſtraque ea vincet aperto,
Te pereunte, mari, & ſalſis dominabitur aruis.
Iam ſi nec pacis manſuræ pacta, nec vllum
Tempus amicitiæ Phario cum rege requiras:
(Des libertatem veri) virtutibus aufert
Conſilium hoc ſe longe tuis. at numina ſaxint
Sancta Deûm, mentem vt talis ſententia linquat:
Oblecteſque ipſam rerum mercede tuarum:
Atque Aſiæ longo ſoluat ſe patria luctu.
Nec vos huic tali caſus, omniſque laboris
Conſortes, laudumque viro, fortuna ſecunda
In fraudem laciat noua bella laceſſere ſuadens.
Sed qualis pelagi deceptus fraude magiſter
Condidit optati naues intrà oſtia portus:
Velà decet ſæuis tandem legere acta procellis,
Nec blando parere mari. ſic fatus Alethes.
Et poſtrema leui clauſerunt murmure dicta
Heſperij heroes: quantumque ea cuique moleſta
Conditio fuerit, vultu patefecit acerbo.
At pius huc illuc acies circumtulit heros:
Flagrantes oculorum acies, fronteſque ſuorum
Vidit, & hæc placido mox illi reddidit ore.
Omnia tu ſuaues fundens legate loquelas
Narraſti, & pacem medius ſitus inter, & arma.
Si me veſter amat rex, & mea laudibus effert
Facta liberis: equidem tali feror altus honore.

At vero, quâ totius Maumette minaris
Fidentis populi bellum: cape verba viciſſim
Libera more meo, & nullo circumlita fuco.
Nos adeo multos terra, pelagoque labores
Hactenus & luce exhauſtos, atque aëre cæco
Pertulimus: ſolum vt validis inſeſſa Tyrannis
Illa Dei pateat nobis ad mœnia callis,
Immani releuanda iugo. nil regna, nec aurum,
Nec vitam tali profundere fine pigebit.
Vt meritis cœli pariatur gratia noſtris.
Namque haud nos olim tanta hæc ad munera turpis
Egit auarities, & honorum vaſta cupido.
Auferat hanc ſuperûm genitor de pectore peſtem
Tam diram (noſtrum ſi pectore ſerpit in vllo)
Nec ſinat aſperſum dulci torpere veneno,
Quod necet, & mentis placidum ſubrepat in aulam.
At ſua quæ ſaxo penitus præcincta rigenti
Corda manus penetrat, tactu mollire ſuaui
Noſtra etiam ſolet. Hæc patrijs nos duxit ab oris
Impellens, vetuitque vlli ſuccumbere caſu.
Hæc arere facit fluuios, & ſidere montes
Aërios: hyemique gelu cum nubibus aufert,
Ardorem æſtati: hæc pelagi ſuper aſtra ſonantes
Deijcit irati fluctus, atriſque cauernis
Continet, & cœlo ventos emittit aperto.
Hæc altos aperit muros, ærataque cædens
Agmina ſpargit humi. hinc noſtræ fiducia menti
Naſcitur, & trepidos audax vigor influit artus.

Non

Non ſibi, non noſtræ poſſunt promittere tantum
Heu fragiles bello vires, non Gallica tela,
Non Graij, nec cæruleo cita marmore claſſis.
Illa modo auxilium nobis, animoſque miniſtret:
Nil ope mortali vacuos, nil arte relinqui
Curamus (nec fas) experti qualis in vmbra
Nos clypei texat, quo fulmine diſſipet hoſtes.
Verum vbi nos linquat (quoniam ſic noſtra repoſcant
Flagitia, aut arcana ſuæ placita inuia mentis)
Ecquis erit noſtrum, terra hac qui vitet humari?
Hac terra, quæ membra Dei pallentia quondam
Accepit gremio: aut viuis hunc luminis vſum
Inuideat? nec nos mortem patiemur inultam:
Nec noſtras Aſiæ fortunas perditus orbis
Riſerit, aut iactas cœli deflebimus auras.
Nec tu finge precor, nos pacem horrere magis, quam
Mortiferum reliqui bellum: nam regis auemus
Fœdus amicitiamque tui, atque id poſcimus omnes
Ore pio. ſed num illius ſit ſubdita ſceptris
Hæc tellus, ſcis ipſe, nec eſt latebra vlla neganti.
Cur ergo hanc curat? nos extera quærere bello
Regna ſinat, placidaque ſuum regat ipſe quiete
Imperium. ſic ille refert: atque aſpera corda
Argantes telo rabies perfixit acuto.
Idque ferens præ ſe, labijſque tumentibus audax
Ante ducem ſtetit, & rabido ſic ore locutus.

Poſtquam vel primis noſtrûm non annuis orſis.
Inde ſuam limbo veſtem ſub crura fluentem
Arripiens curuum in gremium collegit, & illo
Leniter expanſo rurſum ſic farier orſus,
Ardentes torquens obliquo lumine vultus.
O qui adeo varias ſpernis res, Hoc ego vobis
Bella ſinu, pacemque gero. tu conſule tecum,
Rumpe moram, & quoduis iſto nunc delige circo.
Talia dicta feri, fœdique iniuria motus
Continuo proceres vno bellum ore vocare
Concordes egëre omnes, nihil ante moratos
Magnanimi reſponſa ducis. veſtem ille reflexam:
Excuſſit, trepidaſque ſinus laxauit in auras:
Voſque, ait, ad bellum cunctos crudele laceſſo.
Hoc dicens, Iani eſt portas aperire gementes
Viſus: & hinc illum ſciſſa Diſcordia vitta
Pone ſequi, cornuque vocans Furor arma cruento:
Atque oculis rubro ſuffuſis lumine, & igni
Ardere Alecto, & diræ fax alta Megæræ.
Is qui olim contra cæleſtes arduus arces
Suſtulit ingentem caſſo conamine molem,
Talis erat forſan. ſic illum fronte ſuperba
Cœlicolis vidit Babylon, aſtriſque minantem.
Ergo, ſuſcipiens Ductor, regi iſta referte
Veſtro verba, inquit. Veniat, properetque per æquor
Per terram: bellum accipimus, quodcunque minatur.
Ni veniat, Nili ipſe ſui nos amne moretur.
Hæc effatus, eos dictis dimittere gratis

Incipit, & donis ambos ingentibus ornat.
Cælatam ferro galeam largitur Alethi,
Mygdoniæ prima victor quam cepit in vrbe.
Abſtulit Argantes enſem, quem vertice toto
Cnoßius inſignem gemmis, auroque Lycaon
Extuderat, miræ artis opus, longeq; micantem
Materiam pretio ſuperans. quæ munera poſtquam
Attentis voluêre oculis: Næ tu ocius, inquit
Ductori Argantes, mediaque in luce videbis,
Quam tua dona mihi clarum vertantur in vſum.
Inde abitus veteri veniam de more petiuit:
Atque ſuo dixit comiti, Nos ibimus, ipſe
Ad Solymam verſus, noſtri tu regis ad aulam
Sole nouo: ſed roriferis ego noctis in vmbris.
Nam nec voce mea, conſignataue papyro
Eſſe queat, quo tendis, opus (quare omnia regi
Hæc ſolus reſponſa refer) nec longius iſto
Me iuuat ire loco, & belli procul eſſe tumultu.
Atq; ita qui nunc nuper erat legatus, in hoſtem
Euaſit dirum Heſperijs, nihil ille reuoluens
Quid poſcat ratio gentes confuſa per omnes,
Aut immaturo curans offendere curſu.
Imo etiam ſocij reſponſum eludit hiantis,
Impatienſque moræ muros contendit ad altos
Stellantis gradiens per amica ſilentia cœli.
Nox erat, & terras animalia feſſa per omnes

Cum nemus omne ſilet, pecudes, mutæque natantes,
Quæque maris liquidi latebras, quæque hoſpita cycnis
Stagna colunt, pictæque domo frondente volucres
Mulcebant curas, atque alto corda ſopore.
At non Heſperius miles, nec Gallica pubes,
Magnanimuſque heros in ſomnos lumina ſoluunt,
Aut animos ſedant: illos tam magna cupido
Ineeſſit, pelago vt croceos Aurora iugales
Exerat, atque Dei magnam ſe ducat in vrbem:
Aduentus quæ meta fuit, quæ meta laborum.
Et iam iamque vident, radius num ſe vllus ab Auſtro
Proferat, & fuſcum niuea riget aëra luce.

FINIS.

Verſus decimus nonus pag. 21. ſic legendus.

Effigiem rapuiſſe: ſed hoc procul auia fertur

In vlt.pag.lin.11.

Auſtro lege *alto.*